

**Рецензія на монографію О.Л. Гармаш
«Англомовні морфологізовані концепти:
фрактальна параметризація»**

Серед цілого спектру наукових підходів до лінгвальних явищ, лінгвокогнітивний напрямок набуває все більшої актуальності. В монографії О.Л. Гармаш «Англомовні морфологізовані концепти: фрактальна параметризація» започатковується нова галузь лінгвістики – фрактальна морфологія. У чотирьох розділах, складених за принципом логічного підходу до висвітлення теми як єдиного взаємопов'язаного цілого, авторка висвітлює як аспекти фрактальної організації морфологізованих концептів у плані їх актуалізації в інформаційному середовищі світу, так і процеси їх взаємодії з лексикалізованими структурами знання.

Насиченість сучасної англійської мови інноваційними мовними одиницями афіксального характеру, що на ментальному рівні репрезентується розвитком концептосистеми, перш за все свідчить про назрілу необхідність аналізу афіксоцентричних принципів концептуальної деривації. Цілісне бачення авторкою англомовного лінгво-ментального середовища, розуміння його структурованості та трансформацій, що відбуваються у його складі, постає можливим завдяки проведенню дослідження у фрактальному форматі.

Наукова новизна рецензованої роботи є очевидною і впливає із поставленої мети. Здійснення дослідження у межах лінгвокогнітивної парадигми дозволило авторці науково обґрунтувати фрактальну сутність принципів організації і функціонування таких основних складових лінгво-ментального середовища англійської мови, як морфологізовані та лексикалізовані концепти та встановити діалектичні зв'язки між ними. Авторкою монографії представлено цілісну наукову концепцію системної фрактальнодетермінованої динаміки розвитку інформаційного середовища світу.

Як основні здобутки рецензованої монографії варто зазначити:

- *започаткування* нової галузі лінгвістики – фрактальної морфології англійської мови;
- *розробка* авторської моделі структурованості лінгво-ментального середовища у тріаді рівнів: когнітивний – метакогнітивний – вербальний;
- *створення* логіко-геометричних моделей кластерної репрезентації морфологізованих та лексикалізованих концептів за принципом триєдності інформації: вербоцентричної, ментоцентричної, метацентричної.
- *виявлення* інноваційних афіксоцентричних моделей;
- *висвітлення* лінгвокогнітивного зв'язку між генеративною та континуальною деривацією англомовних концептів;
- *встановлення* ролі явищ концептуалізації, категоризації та аналогії у процесах творення та перетворення як самих морфологізованих концептів, так і метакогнітивних моделей їх генерації та взаємодії;

– *параметризація* морфологізованих концептів як спеціалізованих ментальних ідентифікаторів, що обслуговують відповідні модуси людського знання.

Особливу увагу привертає майстерне поєднання теоретичних інновацій авторки з традиційними лінгвістичними модусами знань. Такий підхід, без сумніву, несе позитивні результати у плані збагачення арсеналу наукових надбань лінгвістики. Результати монографії сприяють поглибленню знань про когнітивні механізми вербальної експлікації англомовних інформаційних складових знання. Крім того, авторка в своїй роботі унаочнює процеси поповнення механістичного континууму лінгво-ментального середовища англійської мови новими моделями, наводить приклади їх реалізації на матеріалі сучасних періодичних видань мови-оригіналу.

Монографія О.Л. Гармаш складається з чотирьох розділів, які логічно інтегровані змістом. Перший розділ «Теоретико-методологічні засади становлення когнітивної морфології англійської мови» становить теоретико-методологічну базу роботи й присвячується висвітленню базових понять когнітивної лінгвістики «концепт», «фрейм», «лексикалізований концепт», «концептуалізація», «категоризація» та інкорпорації термінологічного базису фрактальної морфології «морфологізований концепт», «лінгво-ментальне середовище», «антропоцентричний ментальний континуум», «концептуальна деривація», «генеративна деривація», «континуальна деривація», «метакогнітивні моделі» тощо. В цьому ж розділі авторка уточнює поняття «концептуалізації» та «категоризації», висвітлює системні характеристики афіксального фонду англійської мови.

У другому розділі монографії «Фрактальна організація англомовних лінгво-ментальних структур» висвітлюються питання, що стосуються фрактальної структурованості лінгво-ментального континууму англійської мови, морфологізованих та лексикалізованих концептів, антропоцентричного ментального континууму; структурованості та синхронізації вербалізованої складової англомовного інформаційного середовища. Автором пропонується новий оригінальний погляд на процеси граматикизації та запозичання, аналізуються принципи концептуальної деривації, дериваційної конкуренції, поповнення складу морфологізованих концептів концептосистеми англійської мови, радіальності лінгво-ментального середовища.

Третій розділ «Виникнення морфологізованих концептів за бігенеративними моделями» присвячено висвітленню таких актуальних питань, як: ментальний механізм афіксальної деривації та його відтворюваність на вербальному рівні; роль бігенеративних способів деривації у формуванні морфологізованих концептів; бігенеративність варіативної деривації лексико-синтаксичних конструкцій. Гідним уваги є авторське бачення системи моделей телескопної деривації.

В четвертому розділі «Особливості вербалізації англомовних морфологізованих концептів» проводиться аналіз варіативності контенту морфологізованих концептів, вербалізації похідних метакогнітивної моделі афіксальної деривації, творення та вербалізації похідних метакогнітивної

моделі афіксоскладання та афіксоскопії. Авторка детально розкриває процеси вербалізації техноцентричних, біоцентричних, економічних та суспільно-політичних похідних метакогнітивної моделі афіксальної деривації.

На особливе схвалення заслуговує майстерне поєднання в монографії теоретичних засад і практичних розробок у дослідженні мовних явищ. Запропонований погляд авторки на розвиток англомовного лінгво-ментального середовища дає можливість зрозуміти характерні риси процесів організації та динамічної взаємодії морфологізованих та лексикалізованих концептів.

Отже, на наше переконання, результати рецензованої монографії не тільки поглиблюють знання про ментальні механізми творення та функціонування афіксальних складових англійської мови, а й репрезентують глибоке авторське осмислення фрактальної сутності розвитку всіх рівнів антропої когніції.

Робота виконана на належному науковому рівні. Практична цінність роботи зумовлюється надзвичайно широкими можливостями застосування матеріалів та результатів, здобутих у процесі дослідження, у викладацькій діяльності у вищій школі: нормативних курсах з мовознавства, лексикології, стилістики та перекладознавства; при запровадженні спецкурсів з когнітивної лінгвістики, філології, неології, словотвору, соціолінгвістики. Емпіричний матеріал даної монографії буде широко використаний у лексикографічній практиці. Варто наголосити, що представлена робота безперечно заслуговує на увагу фахівців у галузі як германського так і загального мовознавства, а також на увагу представників інших гуманітарних галузей (зокрема, психолінгвістики, філософії, культурології, соціології) і становить ґрунтовну теоретичну основу для подальших наукових філологічних розвідок.

Рецензія надійшла до редакції 20.03.2017 р.